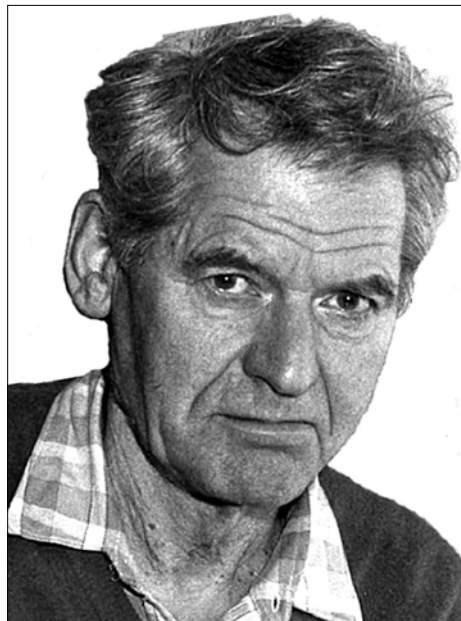

Niels og Uffe

To personer - Kaj Schmidt kaldet Niels og Hugo Horwitz kaldet Uffe omtales ret mange steder i det følgende – det vil derfor være nødvendigt at give dig glimt af deres personlige profil og baggrund.

Kaj Henning Schmidt med dæknavnet »Niels« var planlægger og hovedmand i nogle af Bopas største aktioner. Han var en af de bedste i BOPA til at planlægge. Han havde en sjælden evne til efter en nøje analyse af alle forhold at sætte ind med en matematisk præcision, hvor fjendens forsvar var svagest. En sabotørs stærkeste våben var overraskelsesmomentet, det forstod Niels at udnytte til fuldkommenhed.

Kaj Schmidt kaldet Niels

blev udlært som værktøjsmager på fabrikken Lauritz Knudsen og havde i sin læretid flere gange blaffet igennem Tyskland.

Under Vinterkrigen Finland – Sovjet i 1939 drager Niels og Ejvind til Finland og melder sig som frivillige, uden dog at blive hvervet. Ved tyskernes besættelse af Danmark forsøger de at komme fra Sverige til Norge for at kæmpe på norsk side. Men det lykkes ikke, da tyskerne meget hurtigt havde overvundet al modstand.

Omkring 1941 tager han til Berlin for at arbejde, men fuppes, da tyskerne vil indrullere ham i organisation Todt – hvor han skulle gøre tjeneste som bevæbnet vagtmand i besatte lande.

Da det ikke huede ham, flygter han tilbage til Danmark under yderst dramatiske omstændigheder, fordi tyskerne på forhånd havde forsøgt at udelukke flugt ved at beslaglægge hans pas. Formodentlig var motivet for denne tysklandsrejse ønsket om at kunne videregive oplysninger til de allierede.

Efter at have deltaget i flere aktioner i BOPA flygter han til Sverige – men vender tilbage og bliver anholdt på Anholt af en dansk betjent. Da politiet bliver taget af tyskerne d. 19. september 1944, overfører tyskerne ham fra arresten i Ebeltoft til Gestapos hovedkvarter i Århus. Her dømmes han og anbringes i Frøslevlejren ved den dansk/tyske grænse.

Niels arbejdede under sit legale navn Kaj, indtil han løslades fra Frøslev, da tager han dæknævnet Niels. Før sin løsladelse havde han fundet frem til en mulig flugtplan – søger BOPA om tilladelse til flugt, men får afslag og bliver i lejren. Da han løslades giver han flugtplanen videre til jernbanesabotøren, Pierre Honoreé, kaldet Mads. Denne flygter og kommer til København, hvor han på trods af at have en dødsdom fra tysk krigsret fortsætter i modstandskampen.

Efter kapitulationen søger Niels ind i det danske politi uden held – om grundene hertil kan man gisne – mest sandsynligt er, at han var for farlig for de dele af politikorpset, som havde samarbejdet med tyskerne.

Efter en noget omflakkende tilværelse i nogle år læser han til lærer på Københavns Aftenseminarium – her begår han nærmest barnerov – og bliver gift med den noget yngre Anne Marie. De får fire børn.

Efter en hjerneblødning, der medfører en halvsidig lammelse anbringes han på plejehjemmet Bernadottegården. Året er 1998.

Beretningerne fra modstandskampen hviler primært fra mine mange besøg på Bernadottegården, hvor jeg med notesblok og båndoptager fik Niels til at berette. Andre oplevelser stammer fra min læderede hukommelse.

Alt andet lige var Niels en uovertruffen fortæller, der med sin dramatiske fortællekunst kunne holde alle – også uvorne elever i ånde.

Dec. 1943 –Dansk Industrisyndikat – Riffelsyndikatet

Niels tager som medlem af BOPA arbejde på Danmarks største våbensmedje - Dansk Industrisyndikat, som var den bedst bevogtede værnemagervirksomhed i Danmark.

Med en kammerat smugler han 75 kg. sprængstof ind. Dette var skjult i veste, som de bar på den nøgne krop.

Rapport

Fire af vestene kunne vi ikke få anbragt. De var for store. Dem sprættede vi op og hældte stoffet ned på plads. Der er nu anbragt 70 – 75 kilo på stedet. Kl. 16.10 var vi færdige.

Vi trykkede fem blyanter. Samtidig søgte vi at komme i kontakt med kammeraterne uden for Syndikatet. Det mislykkedes totalt.

Kl. 16.20 demonterede vi bomberne. Kl. 16.27 gik den første blyant. Alle var sikrede. Intet blev opdaget. Søndag morgen ringede oberstløjtnant Westenholz ude fra Virum og beordrede fabrikken grundigt undersøgt. Det vil være næsten umuligt for vagterne at finde stoffet ved denne eftersøgning. *Signeret Kaj.*

Blyant

Mekanismen er den samme som i en hornmine, der driver rundt på havet. Du har en beholder med syre, når syren ved et tryk eller stød siver ud, ætser den en metaltråd over.

Når tråden knækker udløses en slagstift, som ved hjælp af en fjeder ramler ned i detonatoren, og minen eller bomben eksploderer.

Blyanterne var forsynet med forskellige typer og forskellig tykkelse metaltråd, derfor kunne man have mange forskellige tider f. eks. fra fem minutter og helt op til 24 timer. Når det var varmt i vejret, eller hvis bomben lå i et meget varmt lokale, ætsede syren hurtigere, og derfor gik bomben hurtigere af end beregnet.

Var det koldt, f. eks. frostvejr, kunne en fem minutters blyant være timer om at gå af. Nu kender du, som vi gjorde, risikoen. De engelske blyanter var alt andet end pålidelige, derfor er Niels bemærkning om, at han var lige ved at skide tyndt, da de graver de fuldt monterede blyanter op af 75 kg. trotyl på Syndikatet, meget rammende.

**Skulle jeg vægte min risiko mod arbejdernes,
ville jeg være ret egocentrisk. Dem først.**

På blyanten er nogle huller, dem stikker Niels og Øjvind et stykke fodstål igennem og spærrer og forhindrer derved slagstiften i at nå frem til detonatoren.

– «*John, husker du, at vi aldrig stolede på de engelske blyanter*»?

De var helvedes unøjagtige. Blyanter, der skulle gå i løbet af ti minutter, gik nogle gange først af efter flere timer og omvendt. Ofte gik de slet ikke af. Det var derfor, vi gav den fem. Jeg holdt brædderne, medens Øjvind lå på knæ og forsigtigt fjernede blyant efter blyant og sikrede dem ved at stikke et stykke to millimeter fodstål ind, så slagstiften var låst.

Jeg har aldrig været så bange som der. Syren havde allerede arbejdet et stykke tid, vi turde dårligt trække vejret.»

Efter at have gjort sig selv arbejdsløs på Riffelsyndikatet gentager Niels spøgen ved at tage arbejde på Hærens Flyvetropper på Kløvermarken, dermed gør han sig selv arbejdsløs endnu en gang.

3. maj 1944–Sabotørens cykel skal være i orden

Under en aktion mod maskinfabrikken Globe i maj 1944 slap vagterne, som var veteraner fra Østfronten, hundene løs og begyndte at skyde. Trods heftige skyderier lykkedes det at få bomberne anbragt. Kammeraterne spredtes for alle vinde på deres cykler.

Det var ellers en herlig morgen, Store Bededag, Bitten havde fri, og vi hyggede os rigtigt, for dagen var vores. Bitten havde skaffet herlige, friske rundstykker, kaffen var klar, og Politiken lå på bordet.

Overskriften *Sabotør henrettet*» ødelagde fuldstændigt vort gode humør.

– «*Chang henrettet?*» Jamen, hvordan? Følelserne kørte rundt og var næsten ved at tage magten fra mig. Bitten så overskriften og forstod alt i samme sekund. Hyggen var borte, vi var to meget unge, der var bange, vrede og fulde af tvivl – var det overhovedet det værd? Vi var jaget vildt, aldrig sikre, vi var et bytte, man kunne gøre hvad som helst med. Alt og alle var imod os. Nyttede det?

Havde vi en chance mod overmagten? Kunne vi ikke bare gøre som de andre; stikke hovedet i busken? Hvad med en ferie i Sverige? Vort had voksede og voksede – det kunne næppe blive større.

Jørgen Ejvind Schacht kaldet Chang.

På trods af tortur – på trods af mishandlinger, som savner sidestykke i Danmarkshistorien, røber Chang ikke sin viden om aktionen mod Hærens Flyvetropper på Kløvermarken.

Den skulle finde sted dagen efter hans anholdelse. Jeg savner ord for at kunne beskrive den udholdenhed og det mod, som Chang præsterede.

Niels beretter: 4. maj 1944;

Maskinfabrikken Globe i Glostrup saboteres. Sabotagevagt, forhenværende Frikorpsmand udpegede Chang.

– «Under aktionen slipper vagterne, (veteraner fra Østfronten, gamle Frikorpsfolk) hundene løs og begynder straks at skyde.

Jeg mærker et ryk i den ene arm og er straks klar over, at jeg er ramt; en af hundene springer frem mod mig. Finn råber:

«*Bliv stående Niels*» og fyrer en salve mod hunden fra sin maskinpistol. Han saver den over. De andre hunde er skudrædde og stikker af.»

Vagten, som har ramt Niels i armen, har skudt fra en villa; Finn løber op ad en trappe, og derfra har han vagten på kornet. Han råber nu til vagten, at han skal tage sin karabin i løbet og komme ned med den hævet over hovedet. Vagten kommer ned, men har „desværre“ glemt karabinen.

Arbejderne er jaget sammen op ad en mur og bekræfter nu med deres spydige bemærkninger, at det ikke kun er vagterne, som er nazister, de holder sig absolut heller ikke tilbage.

Nogle af deres visdomsudbrud var: –

Han har skudt et stakkels dyr, og de gør os arbejdsløse. Det er jo os og ikke tyskerne de slås mod.

– *Godt med jer, I kan jo bare tage hjem til kaffen, svarer Niels.*

– Bomberne er anbragt, der tændes, men nysgerrige er strømmet til i så stort tal, at vi har det største besvær med at trænge ud igennem de mange mennesker; for hvem som helst kan jo skjule sig i mængden og skyde os ned bagfra.

– Jeg ville være let genkendelig, da jeg jo ikke var det mest charmerende syn, med en 9 mm. pistol i en hånd, hvorfra blodet løb fra fingerspidserne.

Derfor kører jeg bort med Ib i en Taxa, medens kammeraterne spredes for alle vinde på deres cykler.

Efter at bragene har lydt, kører Gestapo rundt i omegnen med flere af vagterne. En vagt udpeger Jørgen, Ejvind Schacht, kaldet Chang, som står i vejkanten og lapper sin cykel.

Han arresteres, mishandles, dødsdømmes ved en krigsret og henrettes i morgentimerne.

Efter krigen finder Niels vagten. Slynglen sidder arresteret i Køge Arrest. Niels afhører ham flere gange, og til sidst bryder vagten sammen og tilstår sit forræderi. Han blev idømt en meget lang fængselsstraf, men slap ud af fængslet efter et par år.

Niels fortsætter: – Da jeg sidder i Frøslevlejren, fortæller en medfange mig, at da han sad på Vestre Fængsel blev døren til cellen revet op sent på aftenen og en bevidstløs, ung mand smidt på cellegulvet. Den nye fange var frygteligt mishandlet, blodet løb stadig fra hans hoved. Medfangerne prøvede at hjælpe ham, men han var så mishandlet, at da soldater nærmest i gallauniform kom i det tidlige morgengry, sansede han ingenting, han kunne ikke engang stå på sine ben.

Man slæbte ham ud til pælen i Ryvangen, hvor han blev skudt.»

Sabotør, der var grebet paa fersk Gerning, henrettet

Men meddelelsen er bragt ud allerede om aftenen til alle landets avisredaktioner. Sabotør henrettet kan læses på forsiden af alle landets morgenaviser, for at skræmme os og befolkningen.

Og det gjorde den.

6. maj 44–Hærens Flyvetropper–Kløvermarken

Møde – 5. maj 1944

Niels fordeler rollerne

Alle på mødet kendte Changs skæbne; stemningen var derfor mere end trykket, da Niels gennemgår den kommende aktion skridt for skridt; detalje på detalje blev belyst, men ikke mindst overholdelse af tidsplanen blev slået fast, som en af de mange forudsætninger, for at aktionen kunne lykkes. Minut for minut blev det skåret ud, hvad der skulle ske. I må ikke haste, ikke løbe. Gå stille og roligt, som arbejdere gør det i deres frokostpause. Der er tid nok. Alle tvivlede med god grund, ville dette ikke være det umuliges kunst?

–«*Er der spørgsmål?*» Knugende stilhed. –«*Nå, hvem melder sig?*»

Man råbte ikke i munden på hinanden. Flere meldte straks fra, begrundelsen var, at de var bange for, at nerverne ville slå klik, derved ville de bringe kammeraterne i fare.

Man kiggede lidt på hinanden, hvad var nu det?

Ole Ewé kaldet Ib, som skulle sammensætte aktions- og dækningsholdet kunne ikke skjule sin forbavselse. Det var erfarne folk, som havde deltaget i et væld af aktioner. Havde de fået kolde fødder?

Men tre helt nye folk meldte sig. Uden nogen form for diskussion accepterede kammeraterne, at nogen sagde fra, men havde man sagt ja, blev det opfattet som en aftale, der skulle overholdes til punkt og prikke, kun et brækket ben eller død ville blive godtaget som undskyldning for ikke at holde en aftale.

Niels havde i sin planlægning taget højde for vagterne, det var gamle frontbisser fra Østfronten, overbeviste nazister, gamle Frikorpsfolk, som nu var i det nydannede Sommerkorps. Vagtchefen, som det senere blev tilladt at likvidere som stikker, overlevede krigen, men da hans straffesag efter krigen behandles, vurderer han åbenbart, at han vil blive idømt dødsstraf og hænger sig i fængselscellen.

Vagtchefen undersøger en dag en af arbejdernes madpakker og siger hånligt: – «*Den er jo pakket ind i Socialdemokraten (dagblad), den vil jeg ikke engang tørre røven i.*» –«*Ja, den skulle du tage og læse, så ville du måske blive lidt klogere,*» svarede arbejderen.

Hærens Flyvetropper ryger i frokostpausen

– «Lørdag d. 6. maj kl. 10 sniger dækningsfolkene sig på plads i en kolonihaveforening, således at de kan beskyde vagterne, hvis noget går galt. Aktionsholdet klipper sig igennem tre lag pigtråd og går roligt til deres «arbejdspladser.»

Det skjulte sprængstof hives frem, og i den ene hangar har Niels i forvejen lagt hammer og søm parat på filebænken, så når sprængstoffet er vel anbragt med lunter i skufferne, kan man sømme dem fast. Et ældgammelt nummer, som smede brugte, når de skulle drille en kollega. De bomber kunne selv den mest nævenyttige ikke demontere. I de andre hangarer, samler man arbejderne sammen, nogle forsøger at stikke af; men de bliver samlet, for derefter på række og geled at blive ledsaget til beskyttelsesrummene. Niels sidder i hangaren og «nyder» mors madpakke, da kammeraterne dukker op.

Lidt senere står han forrest i en række som de andre arbejdere med hænderne oppe; men da de skal gå over til beskyttelsesrummet, beder han ydmygt Finn om tilladelse til at tage hænderne ned. (Ser vagter eller tyskere arbejderne gå med hænderne oppe, vil de slå alarm og dermed vil aktionen gå i fisk.)

Finn har meget svært ved at skjule et smørret grin. En af de mange detaljer var nemlig, at arbejderne på deres vej til beskyttelsesrummene skulle gå langs murene på en række, derved kunne de ikke observeres af vagterne. Da alt er klart, tændes bomberne, og aktionsholdet kan stille og roligt køre tilbage over den store flyveplads på de cykler, som Niels havde stillet frem i forvejen. Da en arbejder ser sabotørerne køre bort på deres cykler, siger han:

–«**Se! Det er ikke rigtige sabotører, de stjæler jo vore cykler.**

På et tidspunkt aner en tysk officer uråd, her er jo usædvanligt stille, her skulle jo somme af liv, det er frokost – og dejligt sommervejr. Han henvender sig til vagtchefen, som med en stram nazihilsen kan melde:

– «*Alles in Ordnung, mit Garantie, hier sind keine Saboteuren.*»

Første hangar ryger, den anden ryger og til slut hangar nr. 3. Man må formode, at den opstrakte nazihånd gik på halv. Når jeg netop drager denne aktion frem, skyldes det, at den er så fremragende i sin planlægning og i sin udførelse, at den for hele den københavnske befolkning blev et symbol. Her viste danskerne deres kunnen, de kunne bruge deres forstand og gøre nazisterne grundigt til grin.

Hvorfor tog du til Sverige, Niels?

1944: juni; en afvæbning - Niels fortæller:

– På Sølvtorvet, stiller vi cyklerne ved den store Isenkramforretning, men tyskeren, som vi ville afvæbne, må have anet uråd, for vi har dårligt fået vore pistoler frem, før han begynder at skyde løs. Han skyder med en pistol i hver hånd. Til alt held kommer en sporvogn til stoppestedet; tyskeren løber rundt foran, jeg løber bag om, vi skyder langs sporvognen. Der var ingen, der skulle af ved det stoppested. Mærkeligt, ikke? Finn var løbet ned mod søerne, igennem det kvarter, man kalder kartoffelrækkerne.

Da en dreng kommer på cykel ud ad en port; sandsynligvis skulle han til bageren efter morgenbrød, snupper jeg cyklen fra ham og siger:

– «Du kan finde den lige i nærheden.»

Men knægten stod alligevel og råbte: «*Stop ham, stop ham, han har stjålet min broders cykel.*» Tyskeren var blevet lettere såret, men inden han blev kørt til hospitalet, dukkede tysk politi op, og officeren pegede vore cykler ud. Dem tog de så med på Dagmarhus. Tidligt næste morgen var Finn og jeg inde i den cykelforretning, hvor jeg havde købt cyklen.

Vi bad om tilladelse til at se den bog, hvori han havde numrene på cyklerne, og køberne skrevet op. Vi gik hen på et værtshus, drak en bajer, og med et barberblad fjernede vi siden. Men det værste var nok, at vagtchefen på Kløvermarken, Degenkolv, havde lagt mærke til cyklen, som var en rigtig racer med en meget smal sadel, smal som en tegnebog.

Marts 1945 –

Radiofabrikken Always i Boyesgade

En dag spurgte Niels mig: – «John (det var det dæknavn jeg – Aage – benyttede mest), vil du tage dækningen, (sikre aktionsholdets arbejdsro), når vi skal bule Radiofabrikken Always i Boyesgade?»

«Jeg kan da kigge på den.» Nogle dage efter fik han følgende besked:

– «Vi kan garantere absolut arbejdsro i 5 minutter og ellers, hvis det går galt, op til 8 minutter.» Skulle denne aktion lykkes og vi overleve, havde denne tidsfaktor på 8 minutter en afgørende betydning. Aktionen blev udført på fire et halvt minut.

Allways fremstillede dele til natjagere og de frygtede V-2 fjernstyrede bomber, der hærgede Englands civilbefolkning. Ordren til at smadre fabrikken kom direkte fra de allieredes hovedkvarter.

KKs afdeling havde ved nytårstide smadret en anden radiofabrik ved navn Torotor, som også fremstillede V-2 dele.

Bopa modtog en tak fra de allierede for godt udført arbejde.

Niels fortalte mig en dag om enkelthederne i sin plan. Han ville smide en ladning på 12 kg ind over et hegn, således, at den landede foran en port. Bag ved denne på en afsats var anbragt en vagt med maskingevær, der kunne beskyde hele Boyesgade. Derefter skulle angrebsholdet rykke frem med tre ladninger på i alt 75-95 kg.

– «Det er jo et ret højt hegn, og afstanden fra gaden og ind er vel 4-5 meter. Tror du, at du kan klare det?» spurgte jeg.

– «Jo, det mente han nok, fordi han i længere tid havde trænet i Fælledparken, hvor han havde afsat de samme afstande og højder som i Boyesgade.»

Straks gjorde jeg Niels opmærksom på, at måske ville han nå at slippe pakken, men det mest sandsynlige var, at han – så snart han tændte lunterne – ville befinde sig i nærmest et bengalsk fakkellys, og vagterne kunne ikke undgå at ramme på den korte afstand.

Jeg fortalte om mine erfaringer fra taget på Tankstelle.

Her havde ikke været det samme buldermørke, og afstanden var større. Hans chancer for at overleve var små, endog meget små.

– «Kan jeg låne nogle af dine folk til at dække mig?»

Han fik så to af de bedste folk, nemlig Palle og Torben.

Personligt instruerede jeg dem om, at Niels' chancer for at overleve helt og fuldt lå i deres hænder. De skulle holde vagterne dækket og beskyde vinduerne ned mod gaden uafbrudt.

Der måtte ikke være ophold i deres ild, og de måtte ikke skifte magasiner samtidigt.

Imellem sig skulle de have en spand vand til at køle maskinpistolerne af i, eller bære handsker, så de ikke brændte sig på dem. De skulle ikke spare på krudtet, og de behøvede ikke at tænke på at få de tomme magasiner med sig, dem kunne de bare smide fra sig.

Det drejede sig simpelthen om at holde vagterne væk, så Niels overlevede.

Always brændte lystigt i flere dage.
På www.-aage-staffe.dk på siden
vagabond eller

www.befrielsen.dk supplement 7
kan du ved at klikke på Always høre
aktionen

Maj 1945 – Den danske Brigades Landsætning i Helsingør

I krigens sidste dage blev Bopas afdelinger fordelt med specialopgaver.

Indsmigrende fortalte man, at netop vi var kampvante, vi havde lugtet krudtrøg. Bopa fik til opgave at sikre brohovedet for Brigadens landsætning, det kunne ske i åben kamp med tyske tropper.

Denne landsætning var planlagt til at foregå i Helsingør, som var særlig godt bevogtet af tyske tropper. Fra Kronborgs volde kunne tyskerne holde skansen uden de store problemer. Planen om Brigadens landsætning var tilrettelagt med det slet skjulte håb, at de københavnske sabotører blev slagtet.

Det passede som fod i hose med Hærens og politikernes ønske om at udrydde kommunisterne og andre aktive sabotører, herunder også de borgerlige folk i Holger Danske, som egentlig ikke var så borgerlige endda.

Brandt, KK, Uffe og Ib drog på skift til Helsingør for at rekognoscere. Niels og jeg drog til Nivå.

Uden at vi på nogen måde havde konfereret med hinanden, nægtede vi alle at begå selvmord på denne måde.

Niels og min rapport var diplomatisk udformet:

Når man har tæppebombet området, og fortsætter med artilleribeskydning fra søen, skal vi gerne rydde op. Denne rapport er senere gengivet af en af forræderne i Den lille Generalstab, som var skyldige i mord på 12 BOPAfolk ved Den skæve Våbenfordeling.

Jeg gjorde det helt klart for Brandt, at han ikke skulle regne med, at jeg ville tage mod ordrer fra nogen dansk officer.

Brandt foreslog nogle alternative landgangsmuligheder, f.eks. på Amager eller i Køge Bugt, men de øverste officerer afviste.

Det var de samme militære ledere, som udmærket kendte vore svagheder i åben kamp. De var vidende om vore militære fiaskoer på Tankstelle og i Brøndbyøster, men de havde ingen betænkeligheder, tværtimod ville de på den måde få løst et problem.

Erling Andresens afdeling fik en lige så umulig opgave, nemlig at nedkæmpe tyskerne største kaserne i det indre København.

Holger Danske fik Ingeniørkasernen som «opgave», men også de nægtede at lade sig slagte.

Hugo Horwitz kaldet Uffe

stammer fra en velhavende jødisk familie. Han flygter med denne til Sverige under jødeforfølgelserne i oktober 1943. På et tidspunkt i 1944 beslutter han som den eneste jøde, jeg kender, at deltage aktivt i modstandskampen.

Tilbage i København optages han i Bopa og udfører et fremragende modstandsarbejde.

Efter krigen bliver han alkoholiker – årsagerne hertil var uden tvivl, krigens oplevelser, som for hans vedkommende var særdeles barske. I det følgende vises de i nogle glimt.

Medlem af Frihedsrådet Mogens Fogh og Oste Jensen finansierer og sørger for hans uddannelse til læge. I mellemtiden bliver han gift med en gæv pige ved navn Birthe, med hvem han får tre børn.

Det lykkedes for Birthe at holde Uffes forbrug af spiritus nede. Uffe nedsætter sig som læge i Ribe og får som den respektable borger plads i byrådet.

Den eneste aktive, jødiske modstandsmand i Danmark, som jeg har kendt, var Hugo Horwitz, kaldet Uffe, som brød med sin familie i Sverige, da han beslutter at drage til Danmark for at bekæmpe nazisterne.

Uffe blev optaget i BOPA og gjorde et fremragende stykke arbejde.

Et sted omtaler jeg, at den danske arbejdsbrigade på sin rejse til Jugoslavien strander i den østrigske by Rosenthal.

Området var utrolig smukt, og få år senere kører Uffe dertil med hele familien i bilen.

På de stejle bjergveje forulykker de. Birthe og et af børnene bliver dræbt på stedet – et andet barn bliver svært kvæstet. Nogle år senere bliver Uffe gift igen og får en søn og datter med sin nye kone, Bitten.

Til han bliver pensioneret, har han lægepraksis i Lystrup ved Århus, hvor han blev meget populær og afholdt.

Røveriet af 200.000 Kr. fra B. & W. er opklaret

Gerningsmændene er fem unge Mennesker, der karakteriseres som asociale Elementer indenfor Frihedsbevægelsen

I december 1944 beder Lille Svend mig møde op med min gruppe i Borups Alle.

Vi skulle afvæbne folk fra modstandsbevægelsen og sende dem videre til afhøring ved Børge Brandt og Svend Schippers i en lejlighed på Stærevej. Såfremt man gjorde mindste tegn på modstand skulle de skydes ned.

Stor var min overraskelse, da én af dem, var en gut med dæknavnet Poul, med hvem jeg kort forinden havde foretaget sprængningen af en større fabrik – Radiometer. Vi havde ingen anelse om, hvad det drejede sig om. Først efter krigen fik vi oplyst, at en gruppe inden for Bopa havde foretaget en del røverier og begået mord på en mand, som solgte julemærker for en sparekasse. Uffe var medlem af denne gruppe, men nægtede at deltage i de kriminelle handlinger. Igennem sine kanaler rapporterede han til BOPAs ledelse om forbrydelserne.

Uheldigvis faldt hans rapport også i gruppens hænder med det resultat, at han udover at blive jagtet af Gestapo blev jagtet af gruppens øvrige medlemmer. Han satte således sit liv på spil for at afsløre kriminelle modstandsfolk, som blev parkeret i svensk tugthus, og efter kapitulationen stillet for dansk domstol og dømt.

Tankstelle februar 1945

Hvem dræbte Lille Svend? Vådeskud eller tysker?

Uffe var babysitter for en kanin (faldskærmsagent), der skulle filme aktionen. Uffe beretter:

– «Jeg stak ham en pistol, men han var rystende nervøs, og da vi var kommet helt op i tagetagen i en nærliggende ejendom, med fri udsigt til Tankstelle skete to ting. Da eksplosionen lød, og vi så stumperne af vagtstuen på vej til Vorherre, startede et infernalsk skyderi. Min kanin gik nærmest i coma, da en flok meget store herrer med meget store køller, pludselig stod truende foran os. Jeg viste dem min pistol og sagde: – «*Vi er gode nok.*»

I ejendommen havde man oprettet et vagtkorps, som bl. a. skulle forhindre tyveri af vasketøj. Et par stjålne underbukser betød på dette tidspunkt, at man måtte gå med røven bar. Fra loftsvinduet har Uffe det bedste overblik. Uffe så ingen mundingsild fra vagtstuen og bekræfter dermed Miks beretning:

– «*Tyskerne løsnede ikke et skud.*»

Februar 1945 – Uffe mister en gruppe

På en øde, stille, mørk villavej, hørte jeg pludselig et menneske brase igennem buskene i en have.

Vedkommende var i en vild, sanseløs og panisk flugt. Næsten i samme sekund bragede maskinpistolsalver.

Det var så tæt på, at jeg kastede mig ned ved kantstenen og spejdede efter mundingsilden.

Jeg vidste ikke, hvad der var sket, men et par dage senere fik jeg forklaringen. James, en af Uffes gruppeledere – som jeg tidligere havde bedt om at være mere forsigtig – var nu blevet arresteret. James kendte alle gruppemedlemmernes adresser.

Men han formåede at udholde torturen et stykke tid, lige til Gestapobødlerne knuste hans venstre hånd med en geværkolbe. Efter at have sagt –«*Namen bitte*», lagde udyrene hans højre hånd frem for også at knuse den, og så var det slut.

James brød sammen. Gestapo kørte nu rundt fra sted til sted og samlede kammeraterne op. De fik i første omgang også fat i Hans. Men da Gestapofolkene førte ham ud fra hans logi, gennem haven, sprang han.

Det var Hans, jeg hørte den aften, der blev skudt. Det lykkedes for ham i løbet af natten at finde frem til Tykke Gert, her kunne han blive vasket og få rene bukser på. Da Hans senere fortalte mig om episoden, kunne jeg ret præcist angive, hvor han må have boet, og da jeg fortalte, hvor jeg var, da han brasede igennem haven, sagde han blot:

– «*Kan du så forstå, at jeg sked i bukserne af skræk?*» Det kunne jeg.

James blev henrettet i Ryvangen sammen med to andre kammerater, Mogens og Villy. De hørte til blandt de bedste sabotører.

Deres største fejl var, at de havde sløset med simple sikkerhedsregler, og det betalte de for med deres og kammeraters liv.

16. marts 1945 – Brøndbyøster

Ibs og KKs afdelinger skulle mødes med Brandt på Skt. Thomas Plads. Niels og jeg var der fra Ibs afdeling. Brandt luftede sin utilfredshed med, at vi endnu ikke havde bulet Allways, han blev rykket fra de allieredes hovedkvarter.

Vor forklaring om aflysning pga. feltgendarmer, som var dukket op ville han ikke acceptere, og han betegnede os nærmest som vatpikke.

Der faldt knoppede ord, og Niels tilbød at trække sig ud af det hele.

Lidt senere dukkede KK op sammen med en fyr, jeg ikke kendte, Hugo Horwitz, kaldet «Uffe.» De var stolte, og lidt pralende berettede de om en Gestapovogn, som de havde gennemhullet og dræbt alle ombordværende – og om hvordan de kørte rundt i Københavns gader med en lastvogn med meget lave kæpskinner (sider) for at jage Hipofolk.

Sammen med Uffe og KK gik Brandt et lille stykke væk, mens vi bare stod og gloede. Da de havde snakket et stykke tid, drejede Brandt hen til mig:

– «Hvor mange maskinpistoler kan du skaffe, og hvor meget ammunition har du?»
– «Seks maskinpistoler med tre magasiner til hver,» svarede jeg

– «Godt,» siger Brandt, «kan du være ved jernbaneoverskæringen i Brøndbyøster inden for en time?»

–«Du kan kun låne dem, men jeg skal have dem og hver eneste pløk tilbage.»

– «Det er klart, jeg garanterer dig, at du får alt tilbage.»

– «Men det vil være meget svært for mig at nå det, for depotet bliver ødelagt, hvis jeg tramper for meget rundt.»

– «Vil du prøve, John?»

Op på cyklen og af sted.

I Smallegade holdt den første lastvogn på min vej, den havde presenning og var læsset med Marie Kiks. Chaufføren stod inde i en forretning, jeg gik ind og viste ham diskret min skyder: – «Jeg vil godt lige snakke med dig, vil du lige gå med ud?»

Ude fortalte jeg ham, at jeg skulle bruge bilen, et gammelt lig, men den eneste i miles omkreds. Den var bedre end ingenting, og jeg bad ham fylde generatoren op, for jeg skulle langt. Han gjorde sit yderste, og viste mig, hvor han havde nogle småsække med brænde liggende.

Jeg fik nogle småfiduser om, hvordan dette tekniske vidunder fungerede.

Jeg var lidt usikker på vejen – det tænker man nok ikke på i dag – men Brøndbyerne lå dengang ude på landet. Det var ikke et sted, man kom hver dag. Da jeg passerede jernbanen, var der ingen tvivl; masser af vore folk, og masser af lastbiler på en mark. Næppe var jeg svinget ind, før vore folk stormede hen for at få del i maskinpistolerne. Med min egen «private» under kappen løb jeg ned mod et ledvogterhus.

Et langt godstog standsede, og straks begyndte et voldsomt skyderi.

Jeg sprang ned i en grøft og kravlede på maven hen mod et hus.

Her skimtede jeg en kammerat, der var ramt – ingen tvivl om det – han lå ubevægelig. Jeg kravlede hen til ham, fik ham trukket ind bag muren og lukkede skjorten op. Kuglen havde ramt præcist i hjertet – akkurat som på skiven på skydebanen. For hvert af hjertets pumpe-slag skiftede ansigtskuløren.

Det mindede mig om lamellerne i en persienne, hvor ansigtskuløren i øverste lamel var lidt mere farvet for derefter ligesom i små hop at rulle ned og for hvert hop at blive lidt blegere. Til sidst var han kridende hvid. Skjorten havde jeg krænget til side.

Ved skuddets indgang kom ikke meget blod ud.

Noget fjollet, måske snarere desperat, stak jeg en finger i skudhullet.

Jeg ikke bare så ham dø, jeg følte med fingeren i hullet hjertet slå et hop og standse.

Dette var en smuk død. Når man skal af med livet, kunne det ikke ske mere nænsomt.

I grøften stod KK oprejst som et fyrtårn, jeg masede sammenkrøben fremad: – «*Hvor i Helvede skyder de fra?*»

– «*Fremad!*» Kommanderede KK og viftede som en anden trafikbetjent med armen. Lidt derfra så jeg Uffe med en krykstock i den ene hånd og en maskinpistol i den anden.

Få dage før var Hipofolk dukket op i Uffes logi for at anholde værten som deltog i fremstillingen af illegale blade. Det lykkedes Uffe iført pyjamas at springe fra en afsats og ned, men Lorentzen nåede at fyre nogle skud af som ramte Uffe. I vinterens nattemørke og kulde når han frem til et logi, hvor han så får nogen pleje.

Kravlende over marken i et slemt pløre, masede vi os frem mod det sted, hvor vi formodede, at der blev skudt fra.

Man havde observeret os. I skjul bag en buksbomhæk ca. 30 cm høj lå vi og spejdede ud gennem busken. Jeg havde en sikker pejling på vognen. Terkel lå 5-6 meter foran os, lidt ude til siden. Han var låst helt fast, en tysk skytte stod med ham på kornet. Hver gang han rørte sig det mindste, piskede kuglerne ned omkring hans fødder.

Jeg skreg til ham: – «*Få hælene ned!*» Uffe skulle nu dække mig.

Jeg ville så forsøge at lempe håndbomber ind ad en luge i den godsvogn, soldaterne skød fra. Når håndbomben var slået an, talte man: «een - og - tyve, to - og - tyve, tre - og - tyve» – og så af sted med den. Jeg talte altid «en bajer, to bajere, tre bajere» – det giver lige så nøjagtigt tiden, og det var ligesom hyggeligere.

Jeg holdt den «en bajer» mere og ganske rigtigt; den ramte lige ved siden af lugen, faldt næsten til jorden og sprang. Ingen virkning. Godsvognens brædder var for tykke til, at splinterne kunne gå igennem, det samme gjaldt maskinpistolernes kugler.

Jeg satte min skihue på løbet af maskinpistolen og stak den op over hækken, straks peb en byge over vore hoveder.

– «Uffe kan du se, hvorfra de skyder?» – «Nej.»

– «Er du klar, så prøver jeg med en håndgranat mere.»

Uffe fyrer som en rasende, håndgranaten sprang lige ved lugen, men uden virkning. De skød stadig på os. Mens vi lå og hyggede os i pladderet, konverserede vi, som man gør i de bedre kredse. Uffe og jeg præsenterede os for hinanden.

– «Jeg hedder Uffe, hvad hedder så du?» – «John.»

– «Er det dig, der også bliver kaldt Lille John?»

– «Jamen, så kender jeg dig godt, jeg har hørt så meget om dig.»

– «Hvad synes du så om dette her, Lille John?» – «Jeg synes, det er noget slemt lort.»

– «Det må man vist give dig ret i.»

– Brandt kom nu løbende og sprang fra tag til tag på godsvognene, men opgav og vendte om. Tykke Gert, som havde stjålet toget inde på Godsbanegården forklædt som lokomotivfører, var sprunget af, så snart han kunne se sit snit til det. På den modsatte side af os var en tysk soldat noget senere sprunget ud – var hoppet op i lokomotivet og havde sat toget i gang.

Stille og roligt dampede det af med over en million dejlige 9 mm patroner.

Endnu en gang kunne vi skrive to sabotørers liv på den liste, som bærer overskriften: Ofre for Den skæve Våbenfordeling. En anden kammerat var nemlig dræbt af et skud gennem hovedet på den modsatte side af toget.

Vort næste problem var nu at komme ind til byen fra det åbne bondeland. Vi løb op til bilerne. Min Marie Kiksevognen var et sørgeligt syn.

Røgen sivede ud af skudhullerne i generatoren, på ladet var blikdåser gennemhullet, striberne af pulveriserede kiks understregede kun, at det ikke var løst krudt, der var brugt i dag.

Turen tilbage på ladet af lastbilen var præget af nederlagstemningen og vor håbløse situation. Aldeles ubeskyttede lå vi der og klamrede os fast.

Ved en vejspærring ville vi være prisgivne – føj for Satan, sikke et blodbad, det kunne blive.

Vi var tikkende bomber; skulle noget ske, ville alle slås, til de ikke kunne mere.

Vi var som rotter i et hjørne, vor eneste chance var at rive så mange prøjsere med os på den sidste rejse, som overhovedet muligt.

Alle kendte vilkårene, alle var kolde, og alle ville kæmpe for at overleve.

Tyskerne beslaglagde

15 oplagte danske handelsskibe

27. marts Langebro

Ved Kalvebod Brygge havde danske handelsskibe ligget oplagt under hele krigen. Skibene blev klargjort, men for at hindre deres passage gennem Københavns havn sprænger KKs afdeling Langebro i luften. Men allerede to dage efter har tyskerne fået hævet broklappen, så skibene kan passere. Næste aktion er sænkning af to mindre skibe på tværs af havneløbet. For at det ikke skal være løgn, sejler BOPA i tæt samarbejde med bjærgningsselskabet Switzer alle danske bugser- og slæbebåde til Sverige; det varigen en storstilet aktion, hvor en hel verden igen må bede over, at den danske modstandsbevægelse for Gud ved hvilken gang tog fusen på tyskerne.

Inden aktionen mod Always havde vi fået ordre til at møde Brandt ved Marcuskirken bag Forum og holde grupperne stand by. I ildskæret fra Always fortalte Brandt om den første mislykkede aktion mod Langebro, hvor Terkel havde kørt en lastvogn proppet med sprængstof ind under maskinhuset. Her lod han bilen gå i stå, stod af for at tænde bomben, men de germanske vagter kommer til, og han siger til dem:

– *«Jeg vil være tilbage om et øjeblik, jeg skal lige ringe efter en kranvogn.»*

Men prøjserne var i det venlige hjørne, han skulle da ikke have besvær og problemer, når de nu alligevel var der, skulle de da nok skubbe ham i gang.

Bemærkelsesværdigt var det, at da de først havde skubbet ham væk fra broen, gik bilen i gang igen uden større besvær.

Uffes reaktion på de venlige tyskere, der bare skubbede hans kære bombe væk, var typisk.

Han stjal et tog, det kunne de ikke flytte. I den sidste vogn læsset med mursten lå sprængladningen.

Men hvordan ville Uffe og KK nu gribe opgaven an?

Jeg frygtede, at man ville starte et stormangreb, og vidste på forhånd, at det ville koste mange af vore folk livet.

Brandt gjorde rede for, at Langebro skulle ryge her og nu, de danske skibe, som tyskerne havde beslaglagt, var klar til afgang.

Én eller anden dukkede op og snakkede med Brandt, som siger:

– *«I kan sende folkene hjem, der bliver ikke brug for dem. Uffe klarer Langebro.»* Jeg var lettet.

Maj 1945 – samarbejdspolitik

På den første dag i frihed efter krigen, stod Uffe sammen med sin gruppe og bevogtede Kongens Nytorv i København. – *«Der var ikke så forfærdelig meget skyderi. Der blev skudt hele tiden den dag, men altså ikke lige dér. Det var meget fredeligt,»* siger han.

Ved fire - halv femtiden kom min højrehånd Gert hen til mig og sagde: – *«Uffe, der står en gammel mand og siger, at han skal ned på Amalienborg og tale med kongen.»*

Vi havde ordre på, at stoppe alt og holde Kongens Nytorv fri for trafik, men jeg gik så hen og talte med ham, siger Uffe.

Han gik ind mellem bordene og jeg bad så denne mand om at give sig til kende:

– Ja, det var altså mig, der kaldte Scavenius frem og ikke omvendt, tilføjer Uffe med en lille latter.

Han sagde: – *«Ja, jeg ved ikke om De kan genkende mig, men jeg er forhenværende statsminister Erik Scavenius.»*

Og så kunne jeg jo godt genkende ham, så jeg sagde: – *«Hvorved kan jeg tjene ministeren?»* Meget høfligt. –*«Erik Scavenius virkede rolig og på ingen måde skræmt eller nervøs,»* fortæller Uffe

– *«Jeg skal til Amalienborg og i afskedsaudiens hos kongen klokken fem,»* sagde Scavenius og afventede svar fra Horwitz.

– *«Jamen, så skal jeg følge dem,»* sagde Uffe, og efter Scavenius venligt havde sagt, at det da var til al for megen ulejlighed gik de to mænd mod Amalienborg.

En behagelig samtale

Uffe Horwitz fortæller, at de to havde en meget behagelig samtale, da de spadserede ned ad Store Strandstræde over Skt. Annæ Plads ned mod Amaliegegade. Det var Scavenius, der lagde ud:

– *«Ja, De nærer vel afsky for mig,»* sagde han til mig, og jeg svarede, at det gjorde jeg såmænd ikke, for landet skulle jo regeres på en eller anden måde.

– *«Det var han glad for at høre mig sige,»* sagde han

Da de to mænd nåede Amaliegade, standsede Scavenius pludselig op. Der lå resterne af det danske politi. De, der ikke sad i Tyskland eller var nået til Sverige.

En overbetjent kom hen til Horwitz og Scavenius, og henvendt til modstandsmanden spurgte han, hvad han skulle, og hvem det var, han havde med :

– *«Det er forhenværende statsminister Erik Scavenius,»* sagde Horwitz. Politibetjenten smækkede hælene sammen og gjorde honnør og sagde bestemt:

– *«Javel, er han under arrest?»*

Det kunne Scavenius og Horwitz kun grine af.

Erik Scavenius tog hatten af, gav Uffe hånden og takkede ham. Så skiltes de to mænd. Horwitz gik tilbage til sin modstandsgruppe og fortsatte arbejdet.

Scavenius gik til Christian d. 10. og indgav sin afskedsbegæring.

Udenrigsministeren og Fru Gertrud J.
Christmas Møller udbeder sig Æren af Hr.
Aage Johansens behagelige Selskab til Middag
Fredag den 25. Maj 1945 Kl. 19 paa Christi-
ansborg Slot.

Daglig Paaklædning eller Uniform.

S. u. til
Udenrigsministeriet.

For at møde danske
Sabotører m. fl. og
deres SHAEF-Hjælpere.

Maj 1945 – Regeringens «æresgæst»

Som én af repræsentanterne for Bopa blev jeg inviteret til middag på Christiansborg Slot. Regeringen ville sige pænt tak for vor indsats for fædrelandet. Én eller to politikere rejste sig og ævlede med svulstig tale. Bavl og tomme ord, Fædreland, Konge, Dannebrog. Nogen klappede.

Meget spredt, meget blandet bifald. Det blev for meget for Uffe, som ikke var helt appelsinfri. Helt uden for aftale hamrede han impulsivt på sit glas, og efter min hukkommelse sagde han nogenlunde sådan her:

«Kære venner, kære politikere.

Vi har været igennem en krig. Vi overlevede, men da vi i nødens stund havde brug for politikere, kunne vi ikke se jeres røv for bare skosåler.

Krigen er ovre, vi klarede os dengang uden jer, det kan vi endnu bedre i dag, så gør os en tjeneste, lad os slippe for jeres ævl, gør os en tjeneste og hold kæft.»

Et meget spredt bifald. Jeg klappede begejstret.

Havde jeg haft Uffes format, ville jeg have sagt det samme. Der blev stille, men det var gået ind på lystavlen, politikerne holdt kæft.